

İşletme

Bilindiği gibi, **mal ve hizmet üretimini gerçekleştiren teşebbüslere “işletme”** denir. Literatürde işletme ile ilgili pek çok tanım vardır:

- Üretimi sağlayan tüm imkânların planlı bir biçimde organize edilmesidir.
- Ekonomi prensiplerine uygun olarak teşebbüsün üretimde bulunmasıdır.
- Ekonomi prensiplerine uygun olarak faaliyet gösteren teknik bir üretim birimidir.
- Ekonomik mal veya hizmet üretmek için faaliyette bulunan kuruluştur.
- Belirli amaçların geliştirilmesi için çalışan sosyal bir varlıktır.
- İnsanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik faaliyette bulunan kuruluşlardır.
- İşletme, insanların ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile para, araç-gereç, malzeme, hammadde, personel gibi faktörleri bilinçli ve sistemli bir şekilde bir araya getirerek ve bir takım faaliyetlerde bulunarak mal ve hizmet üreten iktisadi varlık veya birim şeklinde ifade edilir.

Çevremizde bulunan bir bakkal, bir fırın, buzdolabı veya televizyon satan bir mağaza, otomobil imal eden bir fabrika, bir otel, bir otobüs firması, bir lokanta, bir sinema birer işletmedir.

Sonuç olarak işletme, insanların ihtiyaçlarını karşılayacak mal (yiyecek, giyecek, barınak, otomobil) ve hizmet (sağlık, eğitim, savunma, eğlence, seyahat) üreten bir organizasyon veya teknik bir çalışma birimidir.

Buna göre elektrik enerjisi ürününü,

- Üreten kuruluşlar
- Tüketicilere kadar ileten(ve iletmek için hizmet veren) kuruluşlar ve
- Bununla ilgili karar alma birimleri de işletme olmaktadır.

Amortisman

İşletmelerde bir yıldan fazla kullanılan, yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan taşınmaz mallarla tesis ve makineler, taşıtlar, donanımlar, tefrişat ve demirbaşların değerlerinin kullanılabilecekleri süre zarfında yok edilmesi ve **her yıl eskime payı** olarak ayrılan değer o yılki amortisman gideri olarak hesap dönemi giderlerine aktarılmasına “**amortisman**” denir.

Başka bir deyişle, sabit tesisler iş göremez duruma geldiğinde bunların yerine yenilerinin alınabilmesi için her yıl belli bir miktar para ayırmak (bir fon oluşturmak) gerekir ki bu miktara “**amortisman**” denir.

Faiz

Kişi ve kuruluşlar nakit para tasarruflarının zaman içindeki değer kaybını önlemek, hatta değerini arttırmak için çeşitli ekonomik faaliyetlerde bulunurlar. Bu faaliyetlerin biri de paranın başkasına kredi olarak kullandırılması yani borç verilmesidir. Paranın kullanımından kaynaklanan ve önceden kararlaştırılan bu bedele **faiz** denir.

İşletme yatırım ve faaliyetlerini öz kaynakları ile karşılayamazsa alınan borç için faiz ödenmesi gerekir. İşletmelerde **faiz, hem gelir hem gider** olarak yansiyabilir.

Faizin tanımı farklı kaynaklara göre aşağıdaki ifadelerde belirtildiği gibi yapılabilir:

- Sermaye sahibinin **üretimden aldığı pay**, sermayenin getiri oranı,
- Sermayenin **maliyeti**,
- Sermayenin belirli bir süre kullanımından dolayı verilen **kira**,
- Sermaye öz kaynaklardan karşılanmışsa, faiz, sermayenin **kullanılacak yerin tercihinden doğan gelir** olarak düşünülür.
- Keynes'in "likidite tercihi teorisi" ne göre, **parayı insanların elinde bulundurmaktan caydırmak için ödenen bedel**.

Faiz, paranın zaman içerisindeki değerinin bir ölçüsü olup **enflasyonun etkisini karşılamak** üzere belirlenir. Faizlerin yüksek tutulması, tasarrufların özendirilmesi ve enflasyonun indirilmesi için yapılır da **yatırımların yavaşlaması kaçınılmazdır**.

Çeşitli faiz terimleri vardır : Vade (süre)

Vade başlangıcı (paranın faize yatırıldığı tarih)

Vade sonu (paranın geri döneceği tarih)

Faiz “ i ” ile gösterilir, % ile ifade edilir. Dönem (vade) “n” ay veya yıl cinsinden ifade edilir. İşletme yatırım ve faaliyetlerini öz kaynaklar ile karşılayamazsa alınan borç ile faiz ödenmesi gerekir. Faiz gider olarak karşımıza çıkar. Diğer taraftan elde edilen para (mal ve hizmet üretiminden) için faiz gelir elde edilebilir. İşletmeler **faizi hem gelir hem gider** olarak yansıtılabilir.

Enflasyon

Mal ve hizmet fiyatlarının artışı “enflasyon” olarak tanımlanır.

Diğer bir anlatımla, para miktarının, değişimine vasıta olduğu mal ve hizmet miktarına göre ölçüsüz artması ve bu artışa göre **mal ve hizmet üretiminin yetersiz kalması** nedeniyle fiyatların artmasıdır. Terazinin bir kefesinde mal ve hizmetler; diğer kefesinde para miktarı düşünülebilir. Hangisi daha fazla ise onun değeri düşer.

Paranın alım gücünün gelecekte ne olacağı işletmeler için çok önemlidir. Bu nedenle enflasyon oranının bilinmesi ve buna bağlı düzeltmelerin yapılması gerekir.

Devlet bütçesi açık verdiği durumda, merkez bankası kaynaklarına, iç ve dış borçlanmaya gidilebilir. Her iki durum (merkez bankası kaynaklarına veya borçlanmaya yönelme) **enflasyona neden olur**.

Talep Enflasyonu:

Ekonomide **satın alma gücünün reel mal ve hizmet artışından daha hızlı yükselmesi**, yani talebin arzdan fazla olmasından kaynaklanan fiyat artışıdır.

Maliyet Enflasyonu:

Mamül **üretim faktörlerinin** (herhangi birinde, birkaçında veya hepsinde) fiyat yükselmeleri ile oluşan **genel fiyat seviyesindeki artıştır**. Nedenleri şunlar olabilir:

- İthal mal fiyatlarının artışı
- Ücret artışı
- İşgücü artışı (tam istihdama yaklaşımda)
- Hava şartları (zirai mahsuller, ulaşım, vb)
- İthalat tıkanıklıkları

Fiyat enflasyonu:

Ekonomide piyasa kuralları tam rekabet piyasası değilse **imalatçıların mamüllere diledikleri fiyatı uyguladıklarından kaynaklanır**. (Tüketicilerin örgütlenmemesinden ve devletin etkin fiyat kontrolü yapmamasından oluşur)

Durgunluk içinde Enflasyon (Stagflasyon):

Ekonomide bir taraftan fiyat/maliyet artışı diğer taraftan satın alma gücü olmamasından talep noksanlığı olursa bu durumda **ortaya çıkan enflasyona** denir.

Çekirdek Enflasyon:

Özel sektör imalat sanayinin toptan eşya fiyatlarındaki endeks değişimidir.

Envanter

Envanter, gelecekteki üretim ve satışlar için elde tutulan mallar olarak tanımlanır. Eldeki envanter düzeyinin yüksek veya çok az olmasının yarar ve zararları vardır. Eldeki envanter düzeyi az olursa, firma veya işletme her zaman **stok tükenmesi** ile karşı karşıya gelebilir. Stokların tükenmesinin getireceği zarar, tüketici doyumsuzluğu veya satışlarda kayıplar olarak görülür. Ayrıca elde stok az ise hammadde siparişlerinin işletmeye geç ulaşması da **üretimin duraklamasına** neden olur. Stokların elde bulundurulması da belirli bir maliyete neden olacağı gibi, stoklara yatırılan nakit, bir başka alanlara yatırılrsa kâr getirebilir. İşte tüm bu karşılanabilecek sorunların en uygun şekilde çözümü, “**envanter modelleri**” ile sağlanmaya çalışılmaktadır.

İşletmeler için envanterlerin parasal yönü envanter politikasının belirlenmesinde önemlidir.

Çünkü envanter nedeni ile işletme türlü parasal maliyetlere katlanmak zorunda kalır. **Envanter modellerinin amacı en düşük maliyeti sağlayacak stok düzeyini tutmaktır**.